

LBAS Vēstis Nr. 206

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

II
2027

Nacionālais
attīstības plāns

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība (LBAS) 15. oktobrī organizēja starptautisku konferenci “Latvijas cilvēkkapitāla loma konkurētspējas stiprināšanā”. Konference bija viens no LBAS 35 gadu jubilejas pasākumiem. Konferencē piedalījās Eiropas arodbiedrību konfederācijas (ETUC), Lietuvas un Igaunijas arodbiedrību pārstāvji, politiķi, sociālie un sadarbības partneri, LBAS dalīborganizāciju vadītāji.

LBAS neatbalsta 2026. gada valsts budžeta projektu

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība (LBAS) 2025. gada 10. oktobrī kārtējā Nacionālās Trīspusējās sadarbības padomes (NTSP) sēdē neatbalstīja 2026. gada budžeta projektu, norādot uz vairākiem trūkumiem nozaru finansējumā.

Arodbiedrības, atsaucoties uz valdībā apstiprinātām Sabiedrības veselības pamatnostādņēm, norādīja, ka nozarei būtu jānodrošina papildus 650 miljoni eiro. Papildus veselības aprūpei valsts budžetā ir iedalīti 34,5 miljoni eiro, kas ir tikai 5,3% no nepieciešamās summas. Veselības ministrija sanāksmes laikā ziņoja, ka ministrijas veiktie aprēķini liecina, ka nozares darbinieku algu pieauguma nodrošināšanai būtu nepieciešami 133 miljoni eiro, ko 2025.gada budžetā nav izdevies atrast.

Tāpat arodbiedrības sanāksmē norādīja uz nepieciešamību paaugstināt ilgstoši nepārskatītās stundas tarifa likmes, šogad – 5,5 eiro stundā sabiedriskā transporta šoferiem, kas ir jāceļ līdz 11,5 eiro stundā (šogad slēgtajos līgumos summa ir 11,5 eiro, vai pat 12 eiro stundā). Satiksmes ministrija apstiprināja kopā ar Finanšu ministriju nepieciešamību nodrošināt pāreju, kā arī ziņoja, ka pārejas izmaksu aplēses sastāda 15 miljonus eiro.

Arodbiedrības norādīja arī uz nepietiekamo finansējumu programmai “Skola 2030”, kur, lai nodrošinātu nepieciešamo pedagogu atalgojuma pieaugumu, nepieciešami vēl papildus 8 miljoni eiro.

Līdz ar to NTSP tika iezīmētas arodbiedrību prasības dažādu nozaru darba samaksas paaugstināšanai 156 miljonu apmērā.

Sanāksmes ietvaros tika iezīmēts plāns 2026.gadā ierobežot publiskā sektora ilgstošo vakanču finansējumu, kas nozīmētu, ka tiek likvidētas vakances, kas netiek aizpildītas ilgāk kā 6 mēnešus, vienlaikus saglabājot 30% finansējumu neaizpildīto vakanču aizvietošanas nodrošināšanai. Vienlaikus arodbiedrības norādīja, ka neaizpildīto vakanču finansējums ir jāizvērtē katrai iestādei individuāli un nav pieļaujams, ka netiek nodrošināts finansējums ārkārtas pakalpojumiem, kā piemēram enerģētikas infrastruktūras uzturēšanai, veselības aprūpei un valsts un sabiedrības drošības dienestiem.

Mārtiņš Svirskis,

LBAS eksperts

Foto: Gatis Rozenfelds, Valsts kanceleja

LBAS ceļ trauksmi – darba devēju lobijs ķēries klāt arodbiedrību tiesību ārdīšanai

Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas dienas kārtībā ir nonākuši grozījumi Darba likumā. Tādēļ Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) vadība tiksies ar Saeimas frakciju pārstāvjiem. Tikšanās ar frakciju PROGRESĪVIE un Zaļo un Zemnieku savienības frakciju notika pirmdien, 27. oktobrī, ar frakciju JAUNĀ VIENOTĪBA – 28. oktobrī. Opozīcijas frakcijas uz tikšanos bija aicinātas 3. novembrī.

Nepietiek ar to, ka darba devēji vēlas grozīt Darba likuma 19. pantu un ātri atbrīvoties no darba koplīgumu noteikumu izpildes pēc tam, kad paši labprātīgi piekrituši koplīgumam un lai arī darba koplīgums termiņš ir beidzies, koplīgums turpina spēku. No darba devēju organizāciju[1] un ekonomikas ministrijas[2] nostājas ir saprotams, ka Saeimai būtu jāķeras klāt arī Darba likuma 110. pantā noteiktā arodbiedrības biedru aizsardzības regulējuma likvidēšanai, proti, jāsvītro Darba likuma 110. pantu. LBAS priekšsēdētājs Egils Baldžens aicina “Saeimas deputātus saglabāt veselo saprātu un neļauties darba devēju un ekonomikas ministrijas spiedienam ārdīt arodbiedrību brīvību.”

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka galvenie arodbiedrību uzdevumi ir veicināt un uzraudzīt darba tiesību ievērošanu, organizēt kolektīvās pārrunas ar darba devēju un aizsargāt savu biedru tiesības un likumīgās intereses.

Katrai valstij ir pienākums ieviest tādu tiesisko regulējumu, kas nodrošina, ka arodbiedrības biedri netiek diskriminēti, to tiesības netiek ierobežotas un tie bauda efektīvu aizsardzību.

Latvijā arodbiedrības savu uzdevumu “veicināt un uzraudzīt darba tiesību ievērošanu” īsteno tostarp caur Darba likuma 110.pantu. Šis pants aizsargā vājāko darba līguma pusi – darbinieku, kuram nav tādu finanšu līdzekļu, lai varētu maksāt par dārgiem un ilgstošiem tiesvedības procesiem.

LBAS vairākkārt ir piedāvājusi izveidot darba tiesām līdzīgu institūtu, par piemēru ņemot Igaunijas un Lietuvas labo pieredzi. Šajās Baltijas valstīs darbojas darba tiesas, kur lēmumu pieņemšanā iesaistīti valsts, darba devēju un arodbiedrību pārstāvji un kur lēmums par atļaušanas pamatotību tiek pieņemts 1-2 mēnešu laikā. Šāda kārtība nodrošina ne tikai darbinieku aizsardzību pret nepamatotu atļaušanu, bet arī samazina darba devēju, darbinieku un valsts izdevumus un būtiski atslogo tiesas.

LBAS norāda, ka šobrīd Darba likuma 110.pantā ietvertais regulējums pēc būtības ir sava veida pirmstiesas procedūra, kurā tiek izvērtēts uzteikuma pirmšķietamais tiesiskums, un daudzos gadījumos, pateicoties šim regulējumam arodbiedrības biedri ir bijuši pasargāti no prettiesiskas atļaušanas.

Nav pieļaujams, ka tiek tolerēti darba tiesību pārkāpumi. LBAS uzstās uz to, lai Darba likuma 110. pantu saglabāt negrozītu!

31. oktobra pēcpusdienā Arodbiedrību nama Tornīti tikās LBAS dalīborganizāciju pārstāvji, LBAS vadība un biroja eksperti, lai dalītos labajā praksē par biedru piesaisti un uzzinātu par Francijas arodbiedrību pieredzi.

Pasākumā piedalījās un ar labo praksi dalījās:

- Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība - Inga Vanaga, Irina Avdejeva, Liene Janeka;
- Latvijas Valsts iestāžu, pašvaldību, uzņēmumu un finanšu darbinieku arodbiedrība - Andrejs Jirgensons, Linda Pūle;
- Latvijas Tirdzniecības darbinieku arodbiedrība - Maira Muceniece;
- Latvijas Iekšlietu Darbinieku Arodbiedrība - Andrejs Melnalksnis;
- Latvijas Kultūras darbinieku arodbiedrība - LKDAF - Edvīns Krieviņš;
- Latvijas Industriālo nozaru arodbiedrība - Zaiga Gedrovica;
- Latvijas Lauksaimniecības un pārtikas nozaru arodbiedrība - Ingūna Krastiņa;
- Latvijas Meža nozares arodbiedrība - Ligita Brahmane;
- Latvijas Būvniecības nozares arodbiedrība -Atis Laksis;
- LBAS Jauniešu padome –Monta Lība Paegle.

Pasākums notika ar ESF+ projekta "LBAS kapacitātes stiprināšana dalībai sociālajā dialogā visos līmeņos" atbalstu.

LBAS konkursa PROFS 2025 pusfinālos sacenšas komandas no visiem Latvijas reģioniem

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība (LBAS) šogad turpina organizēt konkursu PROFS 2025, kurā profesionālo izglītības iestāžu audzēkņu komandas mērojas zināšanās par darba tiesību, darba aizsardzības un sociālā dialoga tēmām.

Šogad konkursam pieteikušās 28 komandas no vidējās profesionālās izglītības iestādēm.

Aizvadīti jau 3 konkursa reģionālie pusfināli. 27. oktobrī Ogres tehnikumā sacentās Pierīgas, Zemgales profesionālo izglītības iestāžu komandas, no kurām augstāko rezultātu sasniegta Ogres tehnikuma komanda. 28. oktobrī – Vidzemes Tehnoloģiju un dizaina tehnikumā zināšanās mērojās Vidzemes profesionālo izglītības iestāžu audzēkņu komandas, no kurām augstāko rezultātu ieguva Jēkabpils Tehnoloģiju tehnikuma audzēkņi. Nākamais konkursa pusfināls notika 13. novembrī Ventspils tehnikumā, kad savas zināšanas darba tiesībās, darba aizsardzībā un sociālajā dialogā pārbaudīja Kurzemes profesionālo izglītības iestāžu audzēkņi. Labāko rezultātu sasniegta Liepājas Valsts tehnikuma komanda.

LBAS konkurss PROFS profesionālo izglītības iestāžu audzēkņiem tiek organizēts, lai veicinātu audzēkņu izpratni par darba tiesībām un darba drošību, uzsākot darba gaitas, kā arī lai radītu topošo darbinieku interesi par sociālo dialogu. Konkurssā piedalās jaunieši vecumā no 13 līdz 25 gadiem, kas konkursa norises laikā apgūst vidējās profesionālās izglītības un arodizglītības programmas. Komandas sastāvā ir 6 audzēkņi.

Konkursa PROFS 2025 fināls notiks 8. decembrī Rīgā, Arodbiedrību namā, un žūrijas darbā piedalīsies Nodarbinātības valsts aģentūras pārstāvji un

visu konkursa uzdevumu autori – LBAS darba tiesību konsultants Kaspars Rācenājs un LBAS darba aizsardzības konsultants Mārtiņš Pužuls.

Profesionālo izglītības iestāžu audzēkņi, piedaloties konkursā, iegūst ļoti vērtīgu pieredzi, kā arī iespēju pārbaudīt savas zināšanas valsts mērogā, sacenšoties par erudītākās komandas titulu ar citu profesionālo izglītības iestāžu komandām no visas Latvijas.

LBAS konkurss PROFS 2025 notiek ar ESF Plus projekta Nr. 4.3.3.5/1/24/I/001 “Atbalsts labākam un ilgākam darba mūžam” atbalstu.

Lietuvā parakstīts Nacionālais koplīgums, lai uzlabotu darba apstākļus valsts sektorā

Nacionālais koplīgums tika parakstīts 8. oktobrī, un tas uzlabos darba apstākļus un darbinieku pārstāvniecības kvalitāti valsts sektorā.

Valdība bija pilnvarojusi Sociālās drošības un darba ministriju slēgt sarunas par vienošanos ar valsts līmeņa arodbiedrību organizācijām — Lietuvas Arodbiedrību konfederāciju (LPSK), Lietuvas arodbiedrību “Solidarumas” un Apvienoto arodbiedrību. Vienošanos parakstīja premjerministre Inga Rugienienė kopā ar minēto arodbiedrību vadītājiem. Šī ir pirmā reize, kad Nacionālo koplīgumu paraksta kāds no valsts vadītājiem.

“Šī vienošanās nav tikai par konkrētiem cipariem. Tā ir vienošanās par cieņu, uzticēšanos un sadarbību. Tā pierāda, ka arodbiedrības spēj būt atbildīgi, pamatoti un efektīvi sociālā dialoga partneri, kas pārstāv darbinieku intereses valsts līmenī,” uzsver Lietuvas Arodbiedrību konfederācijas (LPSK) pagaidu prezidente Dalia Jakutavičė, kura parakstīja vienošanos šīs organizācijas vārdā.

Garantijas arodbiedrību biedriem

Papildu garantijas, kas paredzētas šajā vienošanās, attieksies tikai uz parakstītāju arodbiedrību biedriem, kopumā apmēram 70 tūkstošiem darbinieku.

Pagarinātie noteikumi ietver:

- * 2 papildu brīvdienas pašizausmei vai brīvprātīgam darbam (attiecas ne tikai uz budžeta iestādēm, bet arī uz arodbiedrību biedriem, kas strādā valsts vai pašvaldību kontrolētos uzņēmumos);

- * līdz 10 dienām apmaksāta mācību atvaļinājuma ar 100% vidējās algas apmaksu un līdz 20 dienām gadā ar 50% apmaksu (attiecas tikai uz budžeta

iestādēs strādājošiem arodbiedrību biedriem);

- * līdz 5 dienām veselības uzlabošanai (attiecas tikai uz budžeta iestādēs strādājošiem arodbiedrību biedriem).

Izmaiņas pamatalgas likmē

Vienošanās paredz, ka no 2026. gada 1. janvāra pamatalgas bāzes likme valsts sektorā tiks palielināta par 12,60 eiro, sasniedzot 1798 eiro. Šis lēmums ietekmēs vairāk nekā 200 000 valsts un pašvaldību budžeta iestāžu darbinieku, ierēdņu, virsnieku, karavīru, tiesnešu un citu valsts sektora speciālistu. Tas ir konkrēts, taustāms rezultāts, kas panākts ilgstošās un konsekvētās sarunās.

Ne mazāk nozīmīgs ir noteikums, ka no 2027. gada pamatalgas likmes noteikšana kļūs par sarunu priekšmetu Nacionālajā koplīgumā. Tas nozīmē, ka arodbiedrības tieši piedalīsies lēmumu pieņemšanā par atalgojuma politiku, ņemot vērā inflāciju, minimālo algu un izmaiņas valsts sektora atalgojumā. Šāda vienošanās stiprina arodbiedrību ietekmi un nodrošina lielāku caurskatāmību un stabilitāti algu politikā.

Pušu tiesības un pienākumi

Starp parakstītāju arodbiedrību pienākumiem ir šādi:

reizi gadā publiskot informāciju par savu biedru skaitu un struktūru, uzturēt kopīgu pozīciju par vienošanos, sadarboties ar darba padomēm, izglītot biedrus par tiesībām, pienākumiem un stresa vadību, informēt Valsts darba inspekciju par pārkāpumiem, pārstāvēt darbiniekus strīdos u.c.

Savukārt darba devējs apņemas jaunajiem darbiniekiem sniegt informāciju par visām iestādē darbojošajām arodbiedrībām un to kontaktiem, kā arī nekavējoties informēt arodbiedrību iestādes līmenī pirms tiek uzsākta izmeklēšana par darba pienākumu pārkāpumu vai disciplināru sodu (ja vien attiecīgais darbinieks to neatsaka).

Vienošanās nostiprina arodbiedrību tiesības vest sarunas ar darba devēju par sekām arodbiedrības biedra atlaišanas gadījumā, ja viņš atbrīvots no darba pēc darba devēja iniciatīvas bez darbinieka vainas.

VISU RAKSTU LASIET [ŠEIT](#).

LBAS aicina politikas veidotājus apsvērt darba tiesību izmaiņu sekas un nepieļaut darba devēju problēmu risināšanu uz darbinieku rēķina

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība (LBAS) norāda, ka nav pieļaujams, ka uzņēmēji mēģina savas grūtības uzņēmumā risināt uz darbinieku interešu rēķina, samazinot to sociālās garantijas, tiesības un darba samaksu. LBAS aicina politikas veidotājus apsvērt ierosināto darba tiesību izmaiņu plašākas sekas.

Piektdien, 2025. gada 17. oktobrī, kopīgā sanāksmē Labklājības ministrijā (LM) par Darba likuma grozījumiem pirms atkārtotās Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas sēdes vēlreiz kopīgi apspriedās LBAS, LM, Ekonomikas ministrijas un Latvijas Darba devēju konfederācijas pārstāvji.

LBAS stingri iestājas par Darba likumā esošās piemaksas par virsstundu darbu saglabāšanu 100% apmērā un uzskata, ka tikai sarunās ar arodbiedrību vai darbinieku pārstāvjiem, ja nav arodbiedrības, ir iespējamās atkāpes uz mazāku piemaksas apmēru, ja tam ir objektīvs pamats un savstarpēja pretimnākšana, darba devēju un darbinieku interešu saskaņošana, meklējot godīgu līdzsvaru un slēdzot koplīgumus.

Kā to ir atzinuši gan atsevišķi uzņēmēji, gan politiķi, virsstundu darbs bieži vien nav pilnīgi labprātīgs. Ja darba devējs organizē virsstundu darbu, darbinieks kā vājākā darba līguma puse, kas neatrodas līdzvērtīgā līmenī ar darba devēju, objektīvi ir ierobežots paust savu brīvo gribu. Virsstundu darbs notiek uz darbinieku atpūtas, nereti arī uz viņu veselības rēķina – tas ir laiks, ko darbinieks nevelta savai personīgai dzīvei, ģimenei un vaļaspriekiem. Lielā mērā tas ir jautājums par vērtībām, ne-

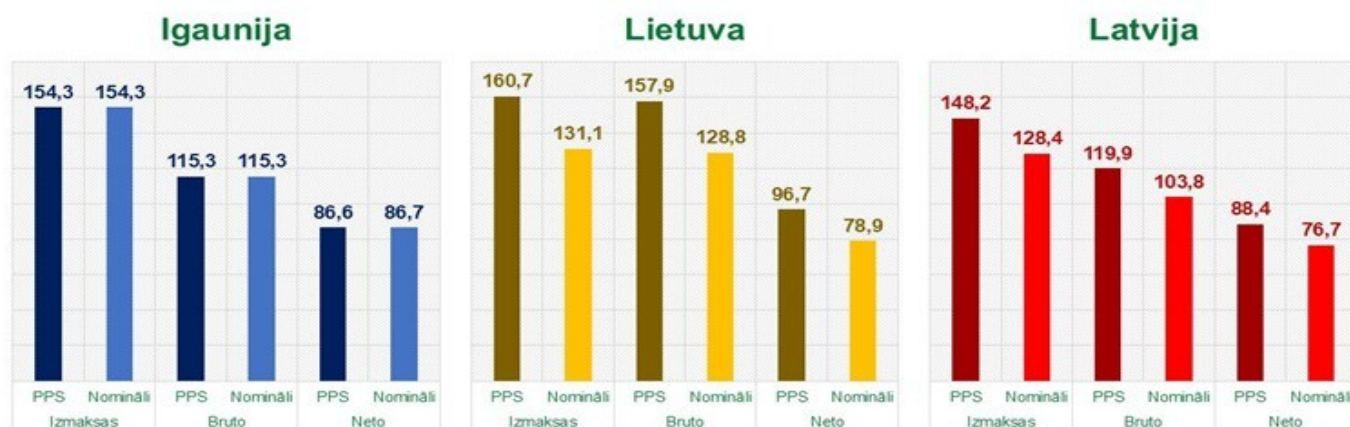
vis par naudu, kas ir tikai kompensācija par viņa zaudējumiem. Normālā situācijā, ja darba devējs efektīvi un korekti plāno darbaspēka resursus un darba samaksas apmēru, virsstundas var rasties tikai izņēmuma gadījumos. LBAS rosina darba devējus nevis samazināt virsstundu apmaksu, bet gan jau šobrīd izpildīt darba devēju vairākkārt pausto viedokli un palielināt pamatalgas, tajā pašā laikā būtiski samazinot darbinieku nostrādāto virsstundu skaitu.

Darba likums arī nosaka, ka izņēmuma gadījumos darba devējam ir tiesības nodarbināt darbinieku virsstundu darbā bez viņa rakstveida piekrišanas, tai skaitā lai novērstu nepārvaramas varas, nejauša notikuma vai citu ārkārtēju apstākļu izraisītas sekas. Atbalstot LDDK piedāvāto redakciju, darbinieki, jo īpaši tie, kuri nodrošina kritiskās infrastruktūras uzturēšanu, tiks nostādīti nepieņemamā situācijā – virsstundu skaits var palielināties, savukārt kopējā samaksa par virsstundu darbu bojājumu novēršanā samazināsies. Darbiniekos tas radīs vēl lielāku pārslodzi, neapmierinātību un izdegšanu, kā arī palielināsies darba aizsardzības pārkāpumu un nelaimes gadījumu risks darba vietās neuzmanības dēļ.

LBAS norāda, ka vienkārša virsstundu samaksas samazināšana, virsstundu piemaksu formā bremzēs ekonomikas izaugsmi un neatrisinās tādas pamatproblēmas kā slikta darba organizācija, nepietiekams personāls un nepieciešamība pēc labākām prasmēm, iekārtām un tehnoloģijām.

VISU RAKSTU LASIET [ŠEIT](#).

Vidējās darbaspēka izmaksas, Bruto un Neto darba samaksa par vienu darba dienu, kurā nostrādāta viena virsstunda (8+1), nominālā vērtība un izlīdzināts pēc PPS (ES27 = 100), 2025. gada 2.cet., eiro

LBAS organizē starptautisku konferenci “Latvijas cilvēkkapitāla loma konkurētspējas stiprināšanā”

LBAS 15. oktobrī organizēja starptautisku konferenci “Latvijas cilvēkkapitāla loma konkurētspējas stiprināšanā”. Konference bija viens no LBAS 35 gadu jubilejas pasākumiem.

Konferencē piedalījās Eiropas arodbiedrību konfederācijas (ETUC), Lietuvas un Igaunijas arodbiedrību pārstāvji, politiķi, sociālie un sadarbības partneri, LBAS dalīborganizāciju vadītāji.

LBAS norāda, ka cilvēkkapitāls ir viens no galvenajiem konkurētspēju ietekmējošajiem faktoriem. Valsts ar izglītotiem, veselīgiem un inovatīviem cilvēkiem rada augstākas pievienotās vērtības produktus un pakalpojumus, piesaista investīcijas, spēj pielāgoties tehnoloģiskām pārmaiņām un veido sociāli iekļaujošu un ilgtspējīgu ekonomiku.

Ievada prezentāciju par cilvēkkapitāla stiprināšanu un ekonomikas izaugsmi sniedza Oļegs Krasnopjorovs, Latvijas Bankas eksperts.

Konferences ietvarā notika divas paneldiskusijas, pirmajā – “Cilvēkkapitāla stiprināšana Latvijā” – piedalījās Egils Baldzēns, LBAS priekšsēdētājs, Reinis Uzulnieks, labklājības ministrs, Edvīns Karnītis, Ekonomikas ministrijas Cilvēkkapitāla attīstības departamenta eksperts, Lana Frančeska Dreimane, Izglītības un zinātnes ministrijas Valsts sekretāra vietniece cilvēkkapitāla, zinātnes un inovāciju attīstības jautājumos, Aigars Rostovskis, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras (LTRK) padomes priekšsēdētājs.

Otrajā paneldiskusijā “Sociālā dialoga loma cilvēkkapitāla un konkurētspējas veicināšanā” piedalīsies Egils Baldzēns, LBAS priekšsēdētājs, Ingus Alliks, Labklājības ministrijas valsts sekretārs, Pē-

teris Leiškalns, Latvijas Darba devēju konfederācijas (LDDK) Sociālās drošības un veselības aprūpes eksperts, *Tea Jarc*, ETUC konfederālā sekretāre, Daiva Kvedraite, Lietuvas arodbiedrību konfederācijas “Solidarumas” priekšsēdētāja vietniece, *Jaani Hendrik Toomel*, Igaunijas arodbiedrību konfederācijas (EAKL) priekšsēdētāja vietnieks.

LBAS uzsver, ka bez sociālā dialoga – ar stiprām arodbiedrībām, ar ieinteresētu darba devēju iesaisti un uzticēšanos – ir grūti panākt cilvēkkapitāla attīstības politiku, kas būtu ilgtspējīga un sociāli taisnīga. Savukārt bez kvalitatīva cilvēkkapitāla, kas ir izglītoti, veselīgi, motivēti un uzņēmīgi darbinieki, ir grūti panākt līdzvērtīgu sociālo dialogu.

Cilvēkkapitāla attīstībai Latvijā ir vairāki izaicinājumi. Viens no tiem – izglītības sistēmas neatbilstība darba tirgus vajadzībām: profesionālā un augstākā izglītība bieži nespēj sagatavot speciālistus ar prasmēm, kuras reāli pieprasa darba devēji. Zems ir arī ieguldījums mūžizglītībā, – Latvijā pieaugušo iesaiste prasmju pilnveidošanā ir zemāka nekā ES vidēji. Turklāt daudzi darbinieki un uzņēmumi nepietiekami investē prasmju atjaunošanā.

Ļoti liela problēma Latvijā ir kritiskie sabiedrības veselības rādītāji. Veselīgi nodzīvoto gadu skaits mūsu valstī ir zemākais starp visām ES dalībvalstīm, – 2023.gadā tie bija 52,7 gadi (sievietēm 54,3. vīriešiem 51,2 gadi), tas nozīmē, ka līdz pensijai jānodzīvo vairāk nekā 10 gadi neveselīgas dzīves apstākļos. Turklāt augsti kvalificēti darbinieki bieži emigrē uz valstīm ar labāku atalgojumu un karjeras iespējām. Sabiedrības novecošana un zemais dzimstības līmenis samazina aktīvā darbaspēka īpatsvaru. Atbilstoši CSP datiem, pēdējo 10 gadu laikā no Latvijas ir izbraukuši gandrīz 200 000 Latvijas valstspiederīgo. Ņemot vērā zemos dzimstības rādītājus un mūsu valsts iedzīvotāju skaitu, tas ir ļoti daudz.

Paneldiskusiju dalībnieki diskutēja par iespējamiem risinājumiem cilvēkkapitāla attīstības veicināšanā un kāda nozīme šajā procesā ir labam un produktīvam sociālajam dialogam.

Konference notika ar projekta Nr. 4.3.4.4/1/23/I/002 “Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības kapacitātes stiprināšana dalībai sociālajā dialogā visos līmeņos” atbalstu.

Visus K. Rācenāja foto skatiet [šeit](#).

Kāpēc jaunietim strādāt Latvijā?

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība 2025.gada 26.septembrī organizēja domnīcu “Kāpēc jaunietim strādāt Latvijā?”, pieaicinot plašu valsts, darba devēju un jauniešu intereses pārstāvošo organizāciju pārstāvjus.

Sākām ar darba devējiem. Latvijas Darba devēju konfederācijas projektu vadītājs Linards Zvaigzne uzsvēra, ka būtiski ir jaunietim saprast, kuras ir tās nozares vai profesijas, kurās viņš vēlētos strādāt. Linards atsaucās uz Junior Achievement Latvia, augstu novērtējot viņu darbu. Vēl jo vairāk, ja ir iespēja nokļūt praksē vai darba vidē balstītās mācībās, jo labāk pašam jaunietim. Tas dod iespēju saprast karjeras iespējas jau pašā sākumā. Darba devēji uzskata, ka jau pirmajos studiju kursos jaunietim jābūt priekšstatam par profesiju un vai vēlas tajā strādāt. Otrs aspekts, kurš ir būtisks – veicināt sadarbību starp izglītības iestādēm un darba devējiem. Piemēram, Liepājas valsts tehnikums veiksmīgi sadarbojas ar AirBaltic, jaunie speciālisti apgūst Gaisa kuģu mehāniku programmu. Cits lielisks piemērs ir nozaru ekspertu padomes, kur sanāk kopā vairākas puses un lemj par jaunietim un darba devējiem aktuālām darba tirgus vajadzībām. Un trešais ir mācību saturs, STEM prasmes paliek arvien aktuālākas, arī caurviju prasmes. Kādas īpašības darba devēji novērtē jauniešos? Atbildības sajūta, vēlme mācīties, ieguldīties. Godīgums ir svarīgs, taču ko tas īsti nozīmē? Skaidri nosacījumi, ja ir klātienē/ attālinātais darbs, sludinājumiem jābūt pēc iespējas precīzākiem, lai nesanāk vilšanās. Sarunu noslēdzām ar provokatīvu jautājumu – vai mācību praksēm būtu jābūt apmaksātām?

Baiba Baškere, Ekonomikas ministrijas Cilvēkkapitāla attīstības departamenta direktore atbild, ka praksei jābūt godīgai, varētu teikt, ka apmaksai

pretī jābūt konkrētam darba uzdevumam. Jaunietim vajag arī atvērtību un patiesības teikšanu, gadījumā, ja kaut kas nesanāk. Būtisks faktors ir arī atzinība.

Zane Zvaigzne no Latvijas Pašvaldību savienības atzina, ka paaudžu atšķirības ir svarīgas un mums jānodarbojas ar sabiedrības izglītošanu visos līmeņos. Šeit gan vietā jautājums, kuram būtu jāuzņemas skaidrojošais darbs? Skaisti būtu, ja mums to mācītu skolās. Papildus tam būtu nepieciešamas kampaņas, materiāli, kuri “ceļo” pa internetu.

Praksē gan novērojama pretruna, ka ir jaunieši, kuri labi pelna un ir atraduši piemērotu darbu un kāpj pa karjeras kāpnēm, un no otras puses ir NE-ET – kur katrs desmitais nestrādā un nemācās, nevienā citā paaudzē tādas atšķirības nav. Šeit vietā J.Krivāna Junior Achievement Latvia vadītāja, komentārs, gadiem cīnoties, lai skolas programmās tiktu iekļauti uzņēmējdarbības pamati ar mērķi attīstīt uzņēmējdarbības spējas. Praktiskās prasmes (hard skills_ ir tās, kuras attīsta tieši skolas perio-

dā. t.sk. uzņēmējdarbības prasmes, komunikācijas prasmes utt. prasmes – soft skills). Abas prasmes ir jāapgūst sistemātiski, no pamatskolas līdz pat vidusskolai. Latvija ir TOP5 pasaulē, kur jaunieši dibina start-up uzņēmumus un pielieto savas uzņēmējdarbības zināšanas. Pamatskolā un vidusskolā dzīves prasmju apguve jau vērtējama kā laba, taču problēmas sākas ar augstāko izglītību. Konkrēto profesiju apguve augstskolās ir pavisam tālu no dzīves realitātes. Arī J.Krievāns uzskata, ka prakse nebūtu jāapmaksā, jo prakse ir neatņemama izglītības daļa, taču vidusskolās arī vajadzētu būt praksei.

VISU RAKSTU LASIET [ŠEIT](#).

FOTO SKATĪET [ŠEIT](#).

LBAS vadība un dalīborganizācijas preses konferencē 29. augustā informēja par nostāju saistībā ar grozījumiem Darba likumā.

Visas K. Rācenāja fotogrāfijas no preses konferences skatiet [šeit](#).

6.augustā Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība un LVSADA vadības pārstāvji un eksperti tikās ar Augstākās tiesas priekšsēdētāju Aigars Strupišu, lai pārrunātu darbnespējas lapu izsniegšanas kontroles problemātiku, kā arī pēdējās judikatūras, kas attiecas uz arodbiedrību tiesībām, aspektus.

Foto: www.at.gov.lv

LBAS 24. jūlijā rīkoja preses konferenci, lai sniegtu savu viedokli par izdienes pensijām un atbildētu uz mediju jautājumiem. Tajā piedalījās: LBAS priekšsēdētājs Egils Baldzēns, Latvijas Veselības un sociālās aprūpes darbinieku priekšsēdētāja vietniece Līga Bāriņa, Latvijas Iekšlietu darbinieku arodbiedrības valdes priekšsēdētājs Armands Augustāns, Latvijas Kultūras darbinieku arodbiedrības priekšsēdētājs Edvīns Krieviņš.

Augstākās tiesas Senāta atziņas darba tiesībās (9)

Valsts policijas amatpersonas pienākums ir uzvesties tā, lai tiktu saglabāts tās amata gods un netiktu grauta sabiedrības uzticība iestādei un tiesiska nozīme ir arī tam, kā policijas amatpersona rīkojas arī ārpus dienesta pienākumu izpildes.

Senāta Administratīvo lietu departamenta 31.05.2024. rīcības sēdes lēmums lietā Nr. SKA-281/2024 (A420260522).

Lietas faktiskie apstākļi

Administratīvā tiesa izskatīja policijas amatpersonas (pieteicējs) pieteikumu, kurā pieteicējs apstrīd lēmumu, ar kuru tika atvaļināts no dienesta.

Gan pirmās, gan apelācijas tiesas pieteikumu noraidīja. Kā norādīts spriedumos, disciplinārlietas izmeklēšanas laikā tika konstatēts, ka sava atvaļinājuma laikā, pieteicējs iesaistījās konfliktsituācijā un nodarīja kādai sievietei maznozīmīgus miesas bojājumus. Par notikušo uzzināja ne tikai iesaistītās personas, liecinieki un Valsts policijas amatpersonas, bet arī plašs sabiedrības loks, proti, masu medijos tika publicēti raksti saistībā ar šo notikumu un komentāros tika apspriesta Valsts policijas amatpersonas rīcība, nosodot to.

Mācīties, mācīties un vēlreiz mācīties, bet neaizmirst arī strādāt! Šos vārdus vajadzētu iegaumēt, īpaši, ja esat nolēmuši paaugstināt savu kvalifikācijuursos, kas nav saskaņoti ar vadību un mācību apguve ir kavējusi tiešo pienākumu izpildi.

Senāta Administratīvo lietu departamenta 04.09.2024. rīcības sēdes lēmums lietā Nr. SKA-530/2024 (A420230022).

Lietas faktiskie apstākļi

Ar Iekšlietu ministrijas 2022.gada 13.aprīļa lēmumu tika ierosināta disciplinārlieta pret pieteicēju. Disciplinārlietas izskatīšanas rezultātā sagatavots atzinums par disciplinārpārkāpuma konstatēšanu un ar ministrijas valsts sekretāra 2022.gada 1.jūnija lēmumu nolemts piemērot pieteicējam disciplinārsodu – rājiens.

No lēmuma izriet, ka pieteicēja laika posmā no 2022.gada 20.janvārī dotā uzdevuma uzdošanas brīža līdz brīdim, kad tā no minētā uzdevuma tika atbrīvota, nav veikusi nekādas vērā ņemamas izpildes darbības. Turklāt veselu nedēļu pieteicēja pieļāvusi nepamatotu darba uzdevuma nepildīšanu, jo šajā laika posmā bija aizņemta mācībās grāmatve-

dībasursos, kuru apmeklēšana darba laikā netika saskaņota. Arī turpmākās novēlotās darba uzdevuma izpildes darbības nav sasniegušas ievērojamu progresu darba uzdevuma izpildē. Minētais norāda uz nolaidīgu un nekvalitatīvu darba uzdevuma izpildi.

Pieteicēja lēmumam nepiekrita un to pārsūdzēja tiesā

Disciplināratbildības piemērošana neizslēdz kriminālatbildības piemērošanu

Senāta Administratīvo lietu departamenta 11.06.2024. rīcības sēdes lēmums lietā Nr. SKA-181/2024 (A420286021).

Lietas faktiskie apstākļi

Ar Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu pieteicējam piemērots disciplinārsods – atbrīvošana no amata. Disciplinārsods piemērots par Valsts civildienesta ierēdņu disciplināratbildības likuma 37.panta otrajā daļā paredzētā disciplinārpārkāpuma (darbības, kas pārsniedz amata pilnvaru robežas, ja to dēļ valsts interesēm nodarīts būtisks kaitējums) izdarīšanu. Lēmumā tika konstatēts, ka pieteicēja: 1) pēc trešās personas lūguma, izmantojot darba datoru, no USB zibatmiņas izdrukāja uz Nelegāli iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas pārvaldes veidlapas dokumenta projektu, kas adresēts Nodokļu un muitas policijas pārvaldei saistībā ar SIA „[Nosaukums]”, un nodeva to trešajai personai; 2) savā dzīvesvietā glabāja dienesta un komersantu ierobežotas pieejamības dokumentus lielā apjomā, kas sagatavoti laikā no 2011. līdz 2019.gadam; dokumenti atradās trešajām personām pieejamās vietās, neierobežojot tiem piekļuvi.

Ar dienesta lēmumu pieteicēja tika arī atstādināta no amata pienākuma pildīšanas, pamatojoties uz dienesta Drošības pārvaldes Pirmstiesas izmeklēšanas daļas amatpersonas lēmumu, ar kuru kriminālprocesā pieteicējam kā aizdomās turētajam piemērots drošības līdzeklis – noteiktas nodarbošanās aizliegums.

Faktiski lietā bija strīds strīds par to, vai pieteicēja pamatoti saukta pie disciplināratbildības, proti, vai lēmums ir tiesisks un pamatots. Līdz ar to tiesai bija jāpārbauda, vai ministrija, piemērojot pieteicējam disciplinārsodu – atbrīvošanu no amata – ir ievērojusi procesuālās un materiālās tiesību normas.

VISU RAKSTU LASIET [ŠEIT](#).

Augstākās tiesas Senāta atziņas darba tiesībās (10)

Senāta Administratīvo lietu departaments skatīja četras līdzīgas lietas, kurās ar Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta rīkojumu vairākiem pieteicējiem piemēroti disciplinārsodi – rājieni. **Disciplinārsodi piemēroti par to, ka pieteicēji 2021.gada 14.oktobrī pie Latvijas Republikas Saeimas ēkas, esot dienesta aizsargtērpā, piedalījās protesta akcijā pret obligāto vakcināciju. Dienesta ieskatā pieteicēji tādējādi radījuši iespaidu, ka tiek pausts oficiāls dienesta viedoklis. Vienā no lietām pieteicējs bija arī arodbiedrības valdes loceklis.**

Vai piedalīšanās šādā akcijā aizsargtērpā, varēja radīt sabiedrībai priekšstatu par dienesta atbalstītu darbinieku pulcēšanos saistībā ar iebildumiem pret darbinieku atstādināšanu par neveiktu vakcināciju?

Vai par šādu rīcību pieteicējiem pienākas disciplinārsods – rājieni? Varbūt šī disciplinārlieta pret pieteicēju un citiem ir darba devēja pūles iebiedēt esošos un potenciālos arodbiedrības biedrus, diskriminēt pieteicēju kā arodbiedrības līderi?

Pirmās instances tiesa pieteicēju pieteikumus noraidīja.

Senāts visās lietās spriedumus atcēla un nodeva lietas jaunai izskatīšanai. Senāts norādīja, ka Administratīvā rajona tiesa nepamatoti nav izvērtējusi konkrēto lietu apstākļus tiesību uz vārda brīvību un biedrošanās brīvību gaismā un izskatot lietu no jauna, tiesai jāpārbauda, vai ir notikusi iejaukšanās pieteicēja tiesībās uz vārda brīvību un biedrošanās brīvību.

VISU RAKSTU LASIET [ŠEIT](#).

Augstākās tiesas Senāta atziņas darba tiesībās (11)

Noilguma termiņš par darba samaksas piedziņu, ja darbiniekam bija iespēja iepazīties ar darba samaksas aprēķinu

Senāta Civillietu departamenta 06.11.2024. spriedums lietā Nr. SKC-471/2024 (C770964723)

Lietas faktiskie apstākļi

Prasītāja, tāpat kā vairāki citi atbildētājas darbinieki, kuriem saskaņā ar Darba likuma noteikumiem būtu jāstrādā 35 stundas nedēļā, faktiski strādāja 40 stundas nedēļā.

Ar darba devēja 01.06.2022. lēmumu nolemts apmaksāt virsstundas, kuras darbinieki nostrādājuši no 10.03.2020. līdz 31.12.2021.

Lēmums attiecās uz darbiniekiem, kuru darbs šajā laikā bija saistīts ar īpašu risku un kuriem tādējādi normālais darba laiks nedrīkstēja pārsniegt septiņas stundas dienā un 35 stundas nedēļā (Darba likuma 131. panta trešā daļa).

Pirms minētā lēmuma pieņemšanas darba devēja, jau sākot vismaz ar 2020. gadu, sadarbībā ar citām iestādēm un institūcijām risināja jautājumu par Darba likuma 131. panta trešās daļas piemērošanu dienestā strādājošiem.

Prasītāja 03.06.2022. iesniegumā lūdza darba devēju veikt samaksu par 384 virsstundām, kuras viņa nostrādāja laikā no 10.03.2020. līdz 01.01.2022.

Darba devēja ar 23.12.2022. lēmumu grozīja 01.06.2022. lēmumu, nosakot, ka nodarbinātajiem tiks apmaksātas virsstundas par attiecīgo periodu, ja tiks piešķirti naudas līdzekļi, turklāt tiks ņemts vērā Darba likuma 31. panta pirmajā daļā noteiktais noilgums.

Prasītāja 13.03.2023. cēla prasību tiesā, kurā lūdza piedzīt no atbildētāja 4932,26 euro par laikā no 10.03.2020. līdz 31.12.2021. nostrādātajām virsstundām.

Ar pirmās instances tiesas spriedumu prasība apmierināta. No darba devēja par labu prasītājai piedzīta piemaksa par virsstundām laikā no 10.03.2020. līdz 31.12.2021.– 4932,36 euro, ieturot likumā noteiktos nodokļus.

Darba devēja iesniedza apelācijas sūdzību, kurā pārsūdzēja pirmās instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru piedzīta piemaksa par virsstundām laikā no 10.03.2020. līdz 30.04.2020.

VISU RAKSTU LASIET [ŠEIT](#).

IZM nāk klajā ar jaunu dārgu projektu, kuru izstrādās OECD un Eiropas Komisija. Vai paši nemākam rakstīt projektus?

9.oktobrī, notika Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadomes (PINTSA) sēde, kurā pēc vienlīdzīgiem paritātes principiem piedalījās darba devēju, darba ņēmēju un valsts puses pārstāvji.

Šajā sēdē dalībnieki daudz diskutēja par PINTSA darbības optimizāciju un sešu darba kārtības prioritāro jautājumu pieteikšanu, jo visas puses piekrita, ka uzlabojumi ir nepieciešami un PINTSA sēdes darbība ir jāpadara efektīvāka.

Darba devēju puse rosināja PINTSA darba kārtībā nākamajam gadam iekļaut jautājumus pēc būtības un katrai PINTSA dalībpusei izvirzīt divus prioritāros jautājumus izskatīšanai PINTSA. Tādējādi gada ietvaros PINTSA varētu izskatīt sešus aktuālos tematiskos jautājumus, par kuriem katra no dalībpu-

sēm būtu gatava izstrādāt pozīciju rezultāta un risinājuma sasniegšanai. Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības dalībnieki jau sākotnēji bija nolēmuši atbalstīt šādu darba devēju puses priekšlikumu un ir gatava izvirzīt divus prioritāros jautājumus izskatīšanai 2026. gadā, un attiecīgi izstrādāt pozīciju.

Lielākas debates izraisīja jautājums par profesionālās izglītības finansēšanas modeli un tā turpmāko virzību. IZM pārstāve norādīja, ka līdzšinējā profesionālās izglītības finansēšanas modeļa izstrādes darba grupas darbība gandrīz gada garumā ir beigusies (lasīt – ir bijusi vērtīga), jo IZM ir noslēgusi līgumu ar OECD un Eiropas Komisiju (projekts), kuri arī izstrādās pieminēto modeli un nāks klajā ar savu redzējumu un ieteikumiem.

VISU RAKSTU LASIET [ŠEIT](#).

Jaunākais OECD izglītības pētījums ir klāt!

Saskaņā ar Pieaugušo prasmju pētījumu Latvija pēc pieaugušo lasītprasmes vecuma grupā 25-64 gadi ierindojas vienā no pēdējām vietām starp OECD valstīm. Proti, tādu pieaugušo īpatsvars, kuriem ir ļoti zemas un zemas lasītprasmes, sasniedz gandrīz 35% no visiem pieaugušajiem. Kā skaidro paši pētnieki, tad formālās izglītības kvalifikācija vai grāds automātiski nenozīmē kādu konkrētu lasītprasmes līmeni. Un otrādi, var gadīties, ka indivīdam ar zemu formālās izglītības līmeni, ir augsta lasītprasme, kuru indivīds ir ieguvis caur ikdienējo mācīšanos, darba vietā vai prasmes ieguvis dzīves ceļā no apkārtējiem vai individuāli. Saskaņā ar pē-

tījuma datiem un salīdzinājumā ar citām OECD valstīm, Latvijas vājais punkts ir tieši vispārējā vidējā izglītība, kur lasītprasmes ziņā Latvijai ir viens no zemākajiem rezultātiem. Vājākus rezultātus uzrāda gados vecāki iedzīvotāji, taču svarīgāks faktors ir izglītības līmenis.

Pieaugušo īpatsvars ar maģistra grādu Latvijā ir zem vidējā OECD valstu rādītāja un 2024.gadā, salīdzinot ar 2019.gadu, progress ir bijis niecīgs. Mūs apstiedz gan Igaunija, gan Lietuva. Latvija ir priekšpēdējā vietā starp OECD valstīm attiecībā uz studentu īpatsvaru tieši STEM nozarēs, vairāk prevalē uzņēmējdarbība, humanitārās zinātnes, pedagogija. Vidējās izglītības iegūšana var pavērt pievilcīgas karjeras iespējas, īpaši valstīs ar spēcīgām profesionālās izglītības un apmācības (PIA) sistēmām, teikts ziņojumā. Latvijai ir labi rezultāti attiecībā uz vecāku izglītības līmeņa ietekmi uz bērnu izglītību, proti, gandrīz 75 % pieaugušo ar augstāko izglītību vismaz vienam no vecākiem ir augstākā izglītība. Savukārt aptuveni 41 % pieaugušo ar augstāko izglītību, vismaz vienam no pieaugušajiem bija vidējā vai koledžas izglītība. Šeit mēs redzam, ka vecāku izglītībai ir tieša ietekme uz savu bērnu izglītības līmeni.

VISU RAKSTU LASIET [ŠEIT](#).

Valsts kapitālsabiedrības un privātā sektora uzņēmumi nav vienlīdzīgā situācijā – par ko diskutē Sociālās drošības apakšpadomē?

16. oktobrī, notika apvienotā Darba lietu trīspusējās sadarbības apakšpadomes (DLTSA) un Sociālās drošības apakšpadomes (SDA) sanāksme.

Sanāksmes laikā notika karstas debates par Sociālās aizsardzības un darba tirgus politikas pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanu. LBAS priekšsēdētājs E.Baldzēns norādīja, ka LBAS vienmēr ir uzstājusī, ka veselības aprūpei ir nepieciešams lielāks finansējums un atzīmēja, ka netiek īstenotas sabiedrības veselības pamatnostādnes. Valsts un pašvaldību kapitālsabiedrībām (tās ir arī slimnīcas, poliklīnikas un citas veselības aprūpes iestādes) nav dotas tādas pašas tiesības kā privātajām kapitālsabiedrībām.

Par kapitālsabiedrībām izteicās arī Latvijas Dzelzceļnieku un satiksmes nozares arodbiedrības Tehniskās struktūrvienības vadītājs V.Novikovs, norādot, ka šobrīd valsts kapitālsabiedrībām ir atalgojumu noteikšanas ierobežojumi, savukārt privātajiem

uzņēmumiem tādu nav. Līdz ar to rodas darba tirgus kroplošana. Minimālās mēneša darba algas celšana faktiski izlīdzinās zemāk atalgotus speciālistus ar minimālās algas saņēmējiem. Līdz ar to jāskatās arī šādā griezumā - ja paaugstina minimālo mēneša darba algu, tad kapitālsabiedrībām jādod tiesības arī pārējiem darbiniekiem algas celt iespējas robežas, lai nerastos situācija, ka kvalificēts darbinieks saņems minimālo mēneša darba algu, kā rūpīgi fiksēts sanāksmes protokolā.

LBAS eksperte izglītības un nodarbinātības jautājumos L.Romele izteica vairākus ierosinājumus no LBAS puses, kā uzlabot pamatnostādņu saturu saistībā ar trešo rīcības virzienu, piemēram, LBAS lūdza iekļaut informāciju par sociālo dialogu un ieguvumiem, ko sociālais dialogs dod sociālās politikas īstenošanā.

VISU RAKSTU LASIET [ŠEIT](#).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas jaunais periods

2025.gada 22. septembrī stājās spēkā jaunais Eiropas Ekonomikas un Sociālo lietu komitejas (EESK) mandāts. Jau 2025.gada pavasarī LBAS rīkotajā konkursā EESK 2 brīvajām darba ņēmēju grupā tika virzīti LBAS priekšsēdētājs Egils Baldzēns un LBAS

eksperte izglītības un nodarbinātības jautājumos Linda Romele.

Jau konkursa norises laikā EESK pretendentiem bija arī jānorāda kādās EESK sekcijās vēlas darbo-

ties. Jāatgādina, ka pavisam EESK ir 6 nozaru sekcijas un vairākas specifiskas darba grupas. Taču pats galvenais EESK uzdevums ir piedalīties atzinumu izstrādes darba grupās, kā arī pašiem izstrādāt atzinumus. Jaunajā periodā Egils Baldzēns ir izvirzīts darbam ECO (Ekonomikas), TEN (Transporta) un NAT (Lauksaimniecības) nozaru sekcijās. Paralēli tam Egils Baldzēns darbosies Latvijas-Ukrainas un Latvijas-Gruzijas sadarbības darba grupās. Savukārt Linda Romele ir izvirzīta darbam SOC (Sociālie jautājumi), INT (Vienotais tirgus) un REX (Ārējie sakari) tematiskajās sekcijās. Paralēli tam Linda Romele darbosies cilvēku ar invaliditāti tiesībām un transatlantiskajā darba grupā.

Viena no jaunā perioda prioritātēm ir sadarbības stiprināšana ar Ukrainu, tāpēc jaunais EESK prezidents Šimuss Bolands savā pirmajā ārvalstu vizītē bija izvēlējies apmeklēt visas trīs Baltijas valstis.

VISU RAKSTU LASIET [ŠEIT](#).

Arodbiedrību jaunieši festivālā „Kopums”

Arodbiedrību jauniešu komandas dalība festivālā “Kopums”/“Mad Liepāja” 16. augustā bija ļoti vērtīgs pasākums, kurā satikt jauniešus, lai pastāstītu par to, kas ir arodbiedrība un kāpēc jauniešiem dalība tajā ir nozīmīga.

Festivāls “Kopums”/“Mad Liepāja” pulcēja aptuveni 10 000 dalībnieku no visas Latvijas un arī ārvalstīm.

Arodbiedrību jauniešu telts apmeklētāji ar prieku un smiekliem spēlēja “Arodbiedrību cirku”. Apmeklētāji atbildēja uz Kahoot viktorīnas jautājumiem, kas lika parādīt erudīciju, kā arī risināja krustvārdu mīklu, kurā apvienojās zinātkāre un atjautība.

Krustvārdu mīklas risināšanā par arodbiedrību bija nepieciešamas zināšanas un atjautība, - tajā piedalījās gandrīz 200 dalībnieku, un tika izlozētas arodbiedrības LIZDA sagatavotās balvas.

Kahoot viktorīnas spēli izpēljam 21 reizi un tajā piedalījās 55 cilvēki, kuri arī saņēma mazas, simboliskas balviņas no LBAS Jauniešu padomes.

Bijām gandarīti, ka mūsu telti apmeklēja arī izglītības un zinātnes ministre Dace Melbārde un Liepājas domes priekšsēdētājs Gunārs Anšņs. Arodbiedrību jaunieši ar viņiem pārrunāja svarīgus jautājumus, kā arī dalījās festivāla iespaidos.

Visvairāk paliks atmiņā smaidīgās sejas, sarunas par arodbiedrības lomu un draudzīgā kopības sajūta. Bija lieliski redzēt, cik aktīvi un ar aizrautību cilvēki iesaistījās mūsu aktivitātēs.

Mēs aktīvi turpinām sadarboties ar Latvijas Jaunatnes Padomi (LJP), lai uzlabotu jauniešu iesaisti šādos izglītojošos pasākumos un paši varētu veicināt jauniešu informētību par aktuālajām lietām.

Mums šis bija notikums, kas vienlaikus stiprināja kopības garu un parādīja, cik radošas un interesantas var būt arodbiedrības. Paldies visiem, kas pievienojās – tiekamies jau nākamajos pasākumos! Informējam, ka nākamajā gadā festivāls norisināsies Rēzeknē, uz kuru aizceļoja četri LBAS lietussargi.

Vislielākais paldies mūsu LBAS Jauniešu komandai!

Festivāla Kopums/Mad Liepāja 2025 komanda izteica sirsnīgu pateicību par Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) dalību festivālā!

Pateicoties mūsu kopīgajam darbam, festivāls šogad tika veiksmīgi īstenots un noritēja kā iecerēts, radot pozitīvu ietekmi uz jauniešiem visā Latvijā! Esam gandarīti un lepnī, ka šogad festivālu ir apmeklējuši 16 096 apmeklētāji un dalībnieki gan no visas Latvijas, gan ārvalstīm, kas ir gandrīz divas reizes vairāk nekā bijām iecerējuši, tajā skaitā organizatori, sportisti, brīvprātīgie un organizāciju tēls darbinieki!

LBAS komandu festivālā pārstāvēja:

Monta Lība Paegle - LBAS, Mārtiņš Svirskis - LBAS, Kārlis Zikmanis - LBAS, Ernests Burmistris - LBAS, Inga Stafecka - Latvijas Iekšlietu Darbinieku Arodbiedrība, Egija Romanovska - Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība, Matīss Ļaudams - Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība, Paula Brakša - Latvijas Lauksaimniecības un pārtikas nozaru arodbiedrība, Atis Laksis - Latvijas Būvniecības nozares arodbiedrība un Anda Grīnfelde, LBAS priekšsēdētāja vietniece.

NTSP Budžeta un nodokļu apakšpadomē

LBAS 3.oktobrī NTSP Budžeta un nodokļu apakšpadomes ietvaros tikās ar Finanšu ministriju, kur trīspusējā dialogā apsprieda 2026. gada valsts budžetu.

[Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība](#) (LBAS) uzsvēra – valsts budžetam jābūt vērstam uz cilvēku labklājību un ilgtspējīgu attīstību.

LBAS aicināja:

- * Nodrošināt būtisku papildu finansējumu veselības aprūpei – pašlaik iedzīvotājiem joprojām nākas atteikties no ārsta apmeklējumiem un medikamentiem finansiālu iemeslu dēļ.

- * Izvērtēt publiskos iepirkumus un mazināt valsts kapitālsabiedrību administratīvos tērīņus – ietaupītos līdzekļus novirzot veselībai un izglītībai.

- * Nodrošināt caurspīdīgus aprēķinus par programmas Skola2030 izmaksām, īpaši pedagogu algām.

- * Saglabāt finansējumu dzelzceļa infrastruktūrai – 24,5 milj. eiro kā 2025. gadā.

- * Paaugstināt atvieglojumus par apgādībā esošām personām, lai atbalstītu ģimenes un veicinātu dzimstību.

- * Pārskatīt starppilsētu sabiedriskā transporta šoferu stundas tarifus un piešķirt konkurētspējīgai darba samaksai nepieciešamās dotācijas.

LBAS priekšsēdētājs Egils Baldzēns atgādināja: “Mums jānodrošina, lai valsts budžets strādātu sabiedrības interesēs – veselībai, izglītībai un ģimeņu atbalstam.”

Cilvēkkapitāla attīstības padomē

3. septembrī notika Cilvēkkapitāla attīstības padomes sēde, kurā piedalījās Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) priekšsēdētāja vietniece Anda Grīnfelde.

Darba kārtībā bija vairāki svarīgi jautājumi: par Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtības Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai intervencē "Mācības" īstenošanu; priekšlikumi darba tirgus prioritāšu integrēšanai valsts augstākās un profesionālās izglītības pasūtījumā 2025./2026.m.g.; Prasmju fondu ieviešana nozarēs. Par dienas kārtības jautājumu par vienotas cilvēkkapitāla pārvaldības īstenošanu lēmumu nepieņēma, jo Izglītības un zinātnes ministrijas un Labklājības ministrijas starpā nav panākta vienošanās par pieaugušo izglītības organizēšanu Cilvēkkapitāla attīstības Rīcības plāna 2025-2027 ietvaros.

LBAS Saeimas Sociālo un darba lietu komisijā

01.10.2025. Saeimas Sociālo un darba lietu komisijā (SDLK) notika sociālo partneru viedokļa uzklaušanās Saeimā iesniegto grozījumu Darba likumā kontekstā.

LBAS norādīja, ka "Saeimā iesniegtais likumprojekts ir kompromiss, kas sakostiem zobiem kopumā atbalstāms, bet ir arī uzlabojams".

LBAS vērsa uzmanību, ka nav pieļaujams darbinieka - arodbiedrības biedra - aizsardzības samazinājums.

1. DL 110.pants efektīvi aizsargā darbinieku - arodbiedrības biedru - pret prettiesisku uzteikumu.

2. Prasības celšanas nastai jābūt darba devējam nevis darbiniekam, kā vājākai pusei (darbinieki neuzdrošināsies celt prasību tiesā).

3. Nepieciešams panākt ātrāku darba strīdu izskatīšanu. Proti, jānosaka īsāki termiņi strīdu izskatīšanai tiesā un papildus jāizstrādā jauns ārpustiesas strīdu izskatīšanas mehānisms, kā piemēram Darba strīdu komisijas, kuras sevi veiksmīgi pierādījušas Lietuvā un Igaunijā.

LBAS uzsvēra, ka nav pieļaujams piemaksas par virsstundu darbu apmēra samazinājums likumā.

Samazinājums pieļaujams tikai sociālajiem partneriem vienojoties darba koplīgumos un to paredz Saeimā iesniegtā Labklājības ministrijas kompromisa redakcija.

Būtiski norādīt, ka:

1. virsstundu darbs nav un nedrīkst būt norma, to esamība liecina par problēmām darba organizācijā;
2. piemaksas apmēra samazinājums negatīvi ietekmēs darbiniekus, kur šobrīd virsstundas tiek apmaksātas, bet nemudinās maksāt tur, kur tā pat nemaksā;

3. piemaksa par virsstundu darbu ir nesaraujama ar darba algu. Kamēr nav konkurētspējīgas algas, nav pieļaujams piemaksas apmēra samazinājums. Tika nolemts, ka nākamā SDLK sēde, kurā šis jautājums tiks skatīts atkārtoti, notiks pēc 3 nedēļām. Šajā laikā Labklājības ministrijai ir jāpārbauda arodbiedrību un darba devēju sniegtie atšķirīgie dati saistībā ar virsstundu apmaksu un uzteikumu arodbiedrības biedram. Tāpat SDLK uzdeva Labklājības ministrijai kopā ar Ekonomikas ministriju turpināt meklēt kompromisus, izvērtējot arodbiedrību un darba devēju iebildumus.

9. septembra Sociālo un darba lietu komisijas Sabiedrības veselības apakškomisijas sēdē tika diskutēts par plānotajām izmaiņām darba nespējas lapu izrakstīšanā. Apakškomisijas sēdē Veselības ministrijas pārstāvji ziņoja par turpmāk plānoto rīcību, kas iezīmē divus pamatvirzienus:

1) izstrādāt risinājumus darbnespējas lapu datu ieguves iespējām un datu analīzes pilnveidošanai;

2) alternatīvu risinājumu izstrāde gadījumiem, kad darbiniekam ir īslaicīgi un pārējoši veselības traucējumi.

Arodbiedrību pārstāvji kategoriski iebilda pret papildus darbnespējas lapu izsniegšanas birokratizēšanu, ņemot vērā jau šobrīd smagnējos nosacījumus, kas uzliek pienākumu stingros termiņos veikt konkrētas darbības un pārbaudes, kas ne

vienmēr ir iespējams, īpaši ņemot vērā veselības pakalpojumu pieejamību īsā termiņā.

Tāpat arodbiedrības ir skeptiskas par darbnespējas lapās norādāmo diagnožu detalizācijas paplašināšanu, kas ne tikai nav būtiska darba devēju vajadzībām un var veicināt neatbilstības personas datu aizsardzības nosacījumiem, bet arodbiedrību izpratnē nav nepieciešama, jo veselības datu apkopošanas un veselības politikas veidošanas vajadzībām datus iespējams iegūt jau šobrīd, koordinējot un sinhronizējot dažādu dienestu un iestāžu datubāzes. Līdz ar to arodbiedrības rosina sakārtot veselības datu aprites sistēmu, nodrošinot to savstarpēju savietojamību.

Attiecībā uz ierosinājumu noteikt papildu mehānismu, kas ļauj darba devējam un darbaņēmējam vieneties par atsevišķām dienām, kurās darbinieks var parūpēties par savu vai ģimenes locekļu veselību, varētu būt apsverams. Par apmaksātu dienu, kas atvēlēta rūpēm par veselību, darba tirgū ir plaši novērojama interese jau šobrīd, par to var vieneties gan koplīgumā, gan individuāli. Vienlaikus likumā iestrādāts mehānisms ar minimālām prasībām visiem darba devējiem arodbiedrību skatījumā ir diskutējams.

Arodbiedrības apakškomisijas sēdē pārstāvēja [Gita Oškāja](#) (LBAS), Līga Bāriņa (LVSADA), Mārtiņš Svirskis (LBAS), Linda Romele (LBAS).

ES tiesa apstiprina Minimālās algas direktīvas nozīmīgumu

11. novembrī Eiropas Savienības tiesa (Tiesa) pieņēma ilgi gaidīto spriedumu pēc Dānijas un Zviedrijas valdību prasības par Minimālās algas direktīvas atbilstību ES tiesībām.

Ar EST sprieduma tekstu par Direktīvu (ES) 2022/2041 par adekvātām minimālajām algām ES (lietā C-19/23) latviešu valodā var iepazīties [šeit](#).

Ar spriedumu Tiesa, piemēram, ir apstiprinājusi par atbilstošiem visus pasākumus, kas saistīti ar koplīgumu pārrunu veicināšanu, tostarp prasību dalībvalstīm pieņemt un iesniegt rīcības plānus koplīgumu pārrunu veicināšanai. Latvija ir viena no 4 valstīm ES, kur šāds plāns jau ir pieņemts!

Tāpat atbilstošs ir Direktīvas 5.panta 4.punktu, kurā iekļauts “adekvātuma sliekšnis,” kas balstīts uz 60% no mediānās bruto algas un 50 % no vidējās bruto algas, kas būtu galvenie atskaites punkti atbilstības novērtēšanai.

Visu rakstu LBAS mājas lapā lasiet [šeit](#).

Iznācis žurnāla „Jurista vārds” izdevums par arodbiedrību tiesībām

Ir noslēdzies apjomīgs pusgada darbs, un ir iznācis žurnāla „Jurista Vārds” speciāls izdevums par arodbiedrību tiesībām, kas ietver arī divus rakstus par Darba likuma 110.pantu.

Saite uz izdevumu: [šeit](#).

Vai arodbiedrībām Latvijā ir pietiekamas iespējas īstenot savas tiesības? Izdevuma „Jurista Vārds” ievadrakstā Nataļja Preisa analizē, kā praksē darbojas Arodbiedrību likums un kādi šķēršļi kavē efektīvu arodbiedrību darbību.

Galvenās atziņas:

- * 90. gadu transformācija un neoliberālais politiskais klimats vājināja kolektīvisma ideju Latvijā;
- * mazā uzņēmumu struktūra un darbinieku zema iesaiste kavē arodbiedrību attīstību;
- * koplīgumu un streiku regulējums prasa pārskatīšanu, lai tas kļūtu praktiski īstenojams;
- * trūkst kriminālatbildības par arodbiedrību darbības kavēšanu, kas padara aizsardzību simbolisku.

Raksts rosina diskusiju par to, kā Latvijā nodrošināt reālu arodbiedrību tiesību īstenošanu, ne tikai to formālu atzīšanu likumos.

Žurnāla ievadrakstu lasiet [šeit](#).

Žurnālā vēl lasiet:

- * [Arodbiedrības biedra aizsardzība darba līguma uzteikuma gadījumā \(LBAS jurists K. Rācenājs\)](#).
- * [Streika tiesību īstenošanas problēmas Latvijā \(J. Neimanis\)](#).
- * [Risinājumi efektīvai arodbiedrības biedru aizsar-](#)

[dzībai \(N. Preisa\)](#).

- * [Darba devēja tiesības apstrādāt darbinieka datus par dalību arodbiedrībā \(S. Simsons\)](#).
- * [Informēšana un konsultēšanās ar darbinieku pārstāvjiem \(A. Burkevics\)](#).
- * [Ceļš uz koplīgumu aptvēruma palielināšanu – realitāte vai ilūzija darba devēju skatījumā \(L. Gavare\)](#)

Esam kategoriski pret šobrīd piedāvātajiem risinājumiem izdienas pensiju jautājumā!

2. septembrī sanāksmē tikās LBAS vadības, dalīborganizāciju pārstāvji un LBAS eksperti, lai vienotos par Ministru kabineta (MK) sēdē paužamo LBAS viedokli par izdienas pensijām.

MK sēdes dienas kārtībā ir iekļauts informatīvais ziņojums "Par izdienas pensiju sistēmas izmaiņām". LBAS kategoriski iebilda pret piedāvātajiem risinājumiem izdienas pensiju jautājumā, jo tie bija sasteigti un nebija pietiekami apspriesti nozaru līmenī.

3. novembrī LBAS vadība un eksperti tikās ar Saeimas opozīcijas frakciju pārstāvjiem, lai skaidrotu arodbiedrību nostāju saistībā ar likumprojektu "Grozījumi Darba likumā".

Sarunā tika uzsvērts, ka arodbiedrībām svarīgi ir saglabāt likumprojektu tādu, kāds tas ir iesniegts Saeimā - par kuru jau ir notikusi vienošanās.

6. novembrī, Mārtiņš Svirskis, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības eksperts tautsaimniecības jautājumos, viesojās LBTU - Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātē ESAF, kur topošajiem ekonomistiem, grāmatvežiem un uzņēmējiem pastāstīja par sociālo dialogu un arodbiedrības lomu tajā, aktualizējot LBAS šī brīža aktuālos jautājumus, tostarp - Darba likuma paredzamos grozījumus un valsts budžeta prioritātes. Studentiem pēc prezentācijas bija iespēja piedalīties arī Kahoot viktorīnā par vieslekcijā dzirdēto.

ETUC seminārā Rīgā

16., 17. oktobrī Rīgā risinājās Eiropas arodbiedrību konfederācijas (ETUC) seminārs Baltijas valstu arodbiedrībām par arodbiedrību atjaunotni.

Seminārā līdztekus Igaunijas un Lietuvas kolēģiem piedalījās pārstāvji no vairākām LBAS dalīborganizācijām: Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība - Irina Avdejeva, Rīgas Transporta arodbiedrība - Osvalds Sausverds, Latvijas Valsts iestāžu, pašvaldību, uzņēmumu un finanšu darbinieku arodbiedrība - Linda Pūle, Latvijas Sabiedrisko pakalpojumu un Transporta darbinieku arodbiedrība Arodbiedrība LAKRS - Inga Vējiņa, Latvijas Meža nozares arodbiedrība - Ligita Brahmane, Līga Jermacāne, Latvijas Lauksaimniecības un pārtikas nozaru arodbiedrība - Laila Ābola, Latvijas Kultūras darbinieku arodbiedrība - LKDAF - Edvīns Krieviņš, Latvijas Industriālo nozaru arodbiedrība - Zaiga Gedrovica, Latvijas Iekšlietu darbinieku arodbiedrība - Zigmunds Kārklevalks, LAB Enerģija - Lilita Vagele.

LBAS eksperts Mārtiņš Svirskis ir veicis vairākus aprēķinus, lai pierādītu, ka darbaspēka izmaksas Latvijā ir konkurētspējīgas Baltijas valstu vidū. LBAS uzsver, ka pirms tiek apsvērta virsstundu piemaksu samazināšana Latvijā ir nepieciešam nodrošināt konkurētspējīgu darba samaksu, kā arī sakārtot darba samaksas struktūras sektoros, kuros virsstundu piemaksas tiek izmantotas, kā cienīgas darba samaksas nodrošināšanas strukturāla sastāvdaļa. Ar visu apjomīgo materiālu varat iepazīties [LBAS mājas lapā](#).

**Darbaspēka izmaksu izmaiņas par vienu nostrādāto stundu
Latvijā un ES un darbaspēka izmaksu atšķirība
nominālā izteiksmē, EUR**

LBAS Lielās balvas izcīņa pludmales volejbolā

Lielākais Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) arodbiedrību sporta pasākums 2025. gadā – Pludmales volejbola Lielās balvas (LBAS GP) izcīņa - notika divos posmos – maijā un augustā.

Šī gada pavasaris un vasara bija gana interesanti ar saviem meteoroloģiskajiem apstākļiem, un tāpēc maijā tomēr pludmales volejbolisti izvēlējās spēlēt RUUKI halles slēgtos laukumos.

LBAS GP izcīņā iesaistījās divpadsmit komandas, kas pārstāvēja sešas nozaru arodbiedrības. Vīri un dāmas (jā, jā arī dāmas piedalījās turnīrā līdz ar puīšiem) cīnījās slavējami, katrs punkts gan grupu spēlēs, gan izslēgšanas spēlēs tika izcīnīts ar pašai aizliedzību un meistarību. Pirmajā kārtā uzvarēja LAB Enerģijas Dienvidu reģiona arodorganizācijas komanda, - tie paši puīši, kuri uzvarēja pagājušajā gadā.

Otrās kārtas spēles notika augusta sākumā skaistā Vidzemes ciematā – Iršos, kur ir rosīgi sporta dzīves organizatori. Te ir viena no retajām vietām, kur trīs kvalitatīvi pludmales volejbola laukumi ir vienkopus. Bija zināmas pagājušās vasaras bažas – līs vai nelīs, tika sagatavots arī rezerves variants – skolas zāle. Tomēr bijām nopelnījuši veiksmi (labu laiku),

nevienu brīdi draudīgi lietūs mākoņi mums netuvojās. Kaut arī ceļš rosināja bažas – vai uzspēsīm uz izlozi, bet visi laikus tika galā ar ceļu remontiem un galīgi nepazīstamajiem ceļiem šajā Vidzemes pusē.

Atšķirībā no pirmās kārtas bija acīmredzami, ka komandas radušās iekšējo ķīmiju un rezultāti bija ļoti blīvi, reizēm starpība setos bija tikai ar divu punktu pārsvaru.

Otrajā kārtā triumfēja Enerģijas puīši, kuru gaviles jau varēja sākties, iekļūstot finālā. Otrie - LAKRS arodbiedrības “Jaunieši stiprie”, trešie - LCDA Latvijas autoceļu arodorganizācijas komanda.

Turnīra labākie spēlētāji - Ilze Kļaviņa (LAKRS) un Kristers Niks Ērglis (LMNA).

Lielais kauss jau sagatavots pasniegšanai, kas notiks Labākās arodorganizācijas pasākumā decembrī.

Bet jau tagad gribu izteikt aicinājumu aktīvi iesaistīties LBAS GP izcīņā nākamajā gadā. Mēģināsim tikt galā ar trim posmiem – aprīlis pēc Lieldienām hallē (Rīga), pirms Jāņiem(Iršos?) un augsta sākumā (Valmierā?)

Novēlu visiem sportisku garu 2026. - Olimpiskajā gadā!

Mārtiņš Pužulis (teksts un foto)

